

# De overmoed van de

GERT MEESTERS

*In Nederland beconcurreren de verschillende kranten elkaar met stijlgidsen. In Vlaanderen heeft De Standaard op dat gebied een monopolie met zijn Stijlboek, wat wellicht moet rechtvaardigen dat de kranten naam uit de titel is geweerd. Laat er echter geen misverstand over bestaan: een algemeen bruikbaar stijlboek is het Stijlboek zeker niet.*

**D**e auteur Ludo Permentier is bij De Standaard taalbewaker-opleider en schreef zijn boek voornamelijk vanuit die functie. De eerste bedoeling van het *Stijlboek* is dus om de redactie en vooral de nieuwe redacteuren in te wijden in journalistieke stijl. Daarvoor bespreekt Permentier in zeven hoofdstukken kwesties als journalistieke genres, schrijfstijl, Standaardnederlands en spelling. In een bijlage heeft Permentier een lijst met typische fouten, dure woorden en 'onnodig' Engels opgenomen. De teneur is steeds praktisch, met als voornaamste invalshoek: hoe lossen we dat probleem bij deze krant op? Als lezer van deze journalistenhandleiding kan je alleen maar respect opbrengen voor de degelijke en didactische informatie die Permentier en zijn voorgangers voor hun collega's hebben opgetekend.

Tot de hoogtepunten van het boek behoren de heldere uiteenzettingen over de frequentste journalistieke genres. Permentier illustreert de genrevoorschriften met goede en foute voorbeelden, waardoor de lezer direct kan merken wat het effect is van het volgen of het negeren van een genre-eis. De regels voor de tussen-n vormen als struikelblok van de Nederlandse spelling de ultieme uitdaging voor een didactisch schrijver. Welnu, ze ondergaan in dit boek een metamorfose die de kwestie zo sterk vereenvoudigt dat ze bijna haar terechte plek als voetnoot van de spellingsregeling weer kan innemen.

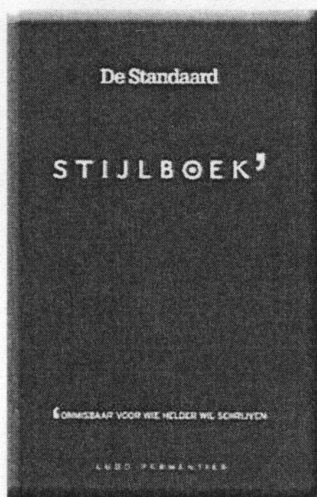
Tekortkomingen zijn er uiteraard ook. Zo staan in de bijlage *backhand* en *forehand* als onnodig Engels genoteerd. In plaats daarvan stelt het *Stijlboek* respectievelijk *buitenhand* en *binnenhand* voor, termen die in het elektronisch

archief van De Standaard helemaal niet voorkomen. Het De Standaard-woord *backbencher* staat vreemd genoeg niet als onnodig Engels in de lijst. De lijst met onnodig Engels is weliswaar ontleend aan de Stichting Nederlands, maar door de overname schaart Permentier zich achter de Stichting. De tekortkomingen van het boek bevinden zich vaak op dit niveau, het niveau van het individuele item. Als handboek journalistiek schrijven voor De Standaard is het *Stijlboek* dus goed geslaagd.

Het *Stijlboek* wordt echter niet aan de man gebracht als handboek voor de journalisten van de Vum-groep. Volgens het omslag is dit boek 'onmisbaar voor wie helder wil schrijven'. Als het *Stijlboek* enkel bedoeld was voor journalisten van de Vum, dan zou het commerciële afzetgebied ervoor uiteraard erg klein zijn. Het is dus niet echt opzienbarend dat uitgever en auteur het boek aan een ruimer publiek proberen te slijten. Maar de huidige slogan kan je geen gewone reclame meer noemen, het is gewoon misleiding van potentiële kopers.

De grote diversiteit van het beoogde publiek vormt de achilleshiel van Permentiers boek. Hoe verder de lezer van een journalistenjob bij de Vum verwijderd is, hoe minder nuttig het boek voor hem wordt. Zo zal een kandidaat-journalist er graag in studeren voor een selectieprocedure voor de Vum, maar een kandidaat-journalist bij een tijdschrift zal bijvoorbeeld weinig hebben aan het hoofdstuk over vormgeving en typografie bij De Standaard of aan de paragrafen van het hoofdstuk over spelling (afkortingen, hoofdletters) waarin de krant een eigen positie kiest. 'Voor wie helder wil schrijven', met andere woorden voor al wie wel eens een leeg blad met een tekst moet vullen, bevat het boek veel ballast. Heel het hoofdstuk over journalistieke genres en normen (ruim een kwart van de tekst als je de bijlage niet meerekent) is dan overbodig. En een gedeelte van de raadgevingen, zoals die in het hoofdstuk over schrijfstijl, is toch bij uitstek geschikt voor het journalistieke register en veel minder direct te transponeren naar andere soorten van zakelijk taalgebruik, zoals een verslag van een vergadering.

# toevallige standaard



Permentier is zich uiteraard bewust van de moeilijkheden die een gevarieerd lezerspubliek meebrengt. Geregeld brengt hij de lezer ervan op de hoogte dat De Standaard een keuze heeft gemaakt die niet voor iedereen hoeft te gelden. Een enkele keer leidt die tweesporenpolitiek tot verbazende passages. Permentier legt zo uit dat de buitenste aanhalingstekens normaal gesproken enkel zijn, en de eventuele aanhalingstekens

daarbinnen dubbel. Hij illustreert dat gebruik ook met voorbeelden. Maar dan voegt hij toe: 'In de kranten van de Vum-groep is het om technische redenen andersom.' (blz. 383) Door een hoofdstuk over vormgeving en typografie in De Standaard op te nemen, lijkt Permentier dan weer minder rekening te houden met lezers die gewoon stijladvisie willen en lijkt hij weer voornamelijk voor zijn collega's bij de krant te schrijven. Het zou wellicht eenvoudiger geweest zijn als Permentier twee duidelijk verschillende versies van zijn boek gemaakt had: een soort handboek journalistiek schrijven voor alle mogelijke lezers en een uitgebreide versie aangevuld met interne afspraken voor redacteurs en medewerkers.

De adviezen die het *Stijlboek* verstrekt, gelden met deze tweede editie nog explicieter voor een ruim publiek. Daardoor hebben Permentier en De Standaard zich tot normerende instantie ontwikkeld. Gezien het prestige dat De Standaard op taalvlak bezit, is dat niet zo vreemd, al zorgt het steeds grotere aantal normuitdragers voor een stijgende onzekerheid bij geïnteresseerde taalgebruikers. Je vraagt je tijdens het lezen van het boek wel eens af wie nu juist verantwoordelijk is voor een norm: De Standaard, de taalzuiveringsliteratuur, de Ans? Die vaagheid wordt in de hand gewerkt door de korte, praktische formulering van de adviezen, zonder verdere uitleg. Sommige adviezen geven ook te denken, bijvoorbeeld het advies om elk woord in Van Dale dat als etymologische informatie 'leenvertaling' meekrijgt te vermijden (blz. 194). Door de bewogen labelingsgeschiedenis van Van Dale kan dat in de praktijk een werkbaar advies zijn, maar het blijft vreemd om etymologie als criterium te hanteren. Hier en daar is te merken dat Permentier zich nog onwennig voelt in zijn

normerende rol. Dat gebeurt als hij voor een keer geen resoluut advies geeft, maar zich verschuilt achter anderen. 'Volgens strenge taalmeesters' (blz. 252) moet een samengetrokken element op dezelfde plaats staan in de zin, maar wat een redacteur er nu mee moet, is minder duidelijk. Op het moment dat Permentier Standaardnederlands als norm voorstelt, relateert hij die direct met een bijgevoegde column (blz. 193). Elders schaaft Permentier zich duidelijker achter de strenge taalmeesters, bijvoorbeeld bij 'de lezers wordt verzocht' (blz. 238) of het verschil tussen oorzaak en reden (blz. 294).

De tweede editie van het *Stijlboek* is zeker een stuk didactischer, degelijker, uitgebreider en nuttiger dan de eerste editie. Sommige handige bijlagen van de eerste editie zijn zelfs zo groot geworden dat ze niet meer in de tweede editie opgenomen zijn, maar online ter beschikking worden gesteld. Als journalist van De Standaard kan je alvast niet klagen over ondersteuning op schrijfvak. Fanatieke lezers van de krant krijgen met dit boek dan weer een gedroomd instrument in handen om kritische lezersbrieven te stofferen. Voor de meeste andere taalgebruikers blijft het *Handboek stijl* van Peter Burger en Jaap de Jong een veel beter opstapboek.

---

Gert Meesters werkt als lector Nederlands aan de Universiteit Luik.

e-mail: gert.meesters@ulg.ac.be

---

L. Permentier, *Stijlboek* (2e editie), Roeselare, Roularta Books, 2003, 534 blz., ISBN 90-54-66501-7.

<http://www.standaard.be/stijlboek>

#### Literatuur

Burger, P. & J. de Jong (1997), *Handboek stijl. Adviezen voor aantrekkelijk schrijven*, Groningen, Martinus Nijhoff.